

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR – 4101-18-03/2012

P/12/107

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków

T +48 12 342 34 00, F +48 12 342 34 44

lkr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/12/107 – Wykonanie zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przez organy administracji publicznej
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Małgorzata Kram, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 82069 z dnia 27 sierpnia 2012 r. (dowód: akta kontroli str. 1 do 2)
Jednostka kontrolowana	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. M.B. Bolesnej 18 B, 34 – 600 Limanowa (GOPS)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dorota Musiał, Kierownik GOPS (dowód: akta kontroli str. 10)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ działalność kontrolowanej jednostki w zakresie realizacji zadań dotyczących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W okresie objętym kontrolą, tj. w latach 2010 – 2012 (I półrocze) GOPS wywiązywał się z realizacji zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Istniejący w Gminie Limanowa (Gminie) system przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar takiej przemocy zapewniał właściwą realizację tych zadań. W badanym okresie udzielano bezpłatnej pomocy w postaci poradnictwa socjalnego, psychologicznego oraz prowadzono działania edukacyjne, służące wzmocnieniu świadomości społecznej z zakresu przeciwdziałania przemocy. GOPS realizował zadania Gminy wynikające z art. 6 ust. 2 ustawy², m.in. w ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, którego cele były zgodne z celami przyjętymi w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Pracownicy GOPS niezwłocznie i prawidłowo reagowali na sytuacje mogące świadczyć o występowaniu przemocy w rodzinie, na bieżąco monitorowali sytuację, a ponadto udzielali wsparcia i porad osobom doznającym przemocy. GOPS podejmował także działania w zakresie podnoszenia świadomości społecznej dotyczącej występowania zjawiska przemocy w rodzinie i jego zapobieganiu. Należy jednak zauważyć, że pracownicy socjalni nie mieli wpływu na fakt niestawiania się sprawców przemocy na spotkania grup roboczych oraz nieuczestniczenie w zajęciach terapeutycznych.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.) – zwana dalej ustawą

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1 Organizacja wykonywania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

1.1 Zasady organizacji prac Ośrodka

Opis stanu
faktycznego

W GOPS obowiązywał Statut z dnia 15 września 2011 r.³, a poprzednio Statut z dnia 15 kwietnia 2004 r.⁴. Zgodnie z postanowieniami Statutu liczba zatrudnionych pracowników socjalnych miała odpowiadać normie określonej w ustawie o pomocy społecznej, natomiast szczegółowa organizacja i tryb pracy GOPS określono w Regulaminie organizacyjnym⁵.

(dowód: akta kontroli, str. 16 – 17)

Zgodnie z Regulaminem GOPS realizował zadania własne Gminy i zadania jej zlecone, dotyczące m.in.: przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy. Po zmianie Regulaminu wprowadzonej zarządzeniem nr 54/2010 z dnia 20 sierpnia 2010 r., w strukturze wewnętrznej GOPS utworzono Punkt Informacji i Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie (Punkt).

(dowód: akta kontroli str. 17)

W 2012 r. (I połowa) w GOPS było zatrudnionych 12 pracowników socjalnych, z których ośmiu realizowało zadania związane z zapobieganiem przemocy w rodzinie. Kierownik oraz dwoje pracowników socjalnych realizujących ww. zadania posiadało wykształcenie wyższe a sześć osób wykształcenie średnie - dyplom pracownika socjalnego. Zatrudnieni posiadali kwalifikacje określone w art. 116 ustawy o pomocy społecznej⁶.

W latach 2010 – 2012 (I półrocze) liczba pracowników socjalnych w GOPS zwiększyła się z 10 do 12.

(dowód: akta kontroli str. 3, 9 – 10)

W działającym od 2010 r. Punkcie zatrudniono psychologa. Prowadzono tam poradnictwo psychologiczne, przekazywano niezbędne informacje m.in. na temat instytucji świadczących pomoc ofiarom przemocy oraz udzielano pomocy np. w przygotowaniu pism procesowych. Punkt był czynny trzy dni w tygodniu (w sumie 7 godzin).

(dowód: akta kontroli str. 17)

W latach 2010 – 2012 (I półrocze) liczba mieszkańców Gminy wahała się od 24.167 w 2010 r. do 24.529 w 2012 r., tj. na każdego z zatrudnionych pracowników socjalnych przypadało odpowiednio od 2.014. do 2.045 mieszkańców. Tym samym przekroczono nieznacznie liczbę 2 000 mieszkańców określoną w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej. Należy zauważyć, że liczba osób zamieszkujących rejon Gminy (sołectwa), przypisana poszczególnym pracownikom socjalnym, wahała się od 2.773 do 4.014 (średnio 3.480).

(dowód: akta kontroli str. 3)

Według wyjaśnień Kierownik GOPS liczba pracowników socjalnych zatrudnionych w GOPS była wystarczająca, a ponadto przy nasilającej się migracji za pracą wiele osób zamieszkuje poza terenem Gminy, mimo że są na jej terenie zameldowane.

(dowód: akta kontroli, str. 296)

W toku kontroli Kierownik oraz dwóch pracowników socjalnych GOPS wypowiedziało się co do skuteczności działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ramach obowiązujących uregulowań prawnych, barier występujących w związku ze zwalczaniem przemocy w rodzinie oraz jej zapobieganiu.

(dowód: akta kontroli, str. 194 – 211)

³ Uchwała Nr VII/51/2011 Rady Gminy Limanowa z dnia 15 września 2011 r.

⁴ Uchwała Nr XVII/117/2004 Rady Gminy Limanowa z dnia 15 kwietnia 2004 r.

⁵ Zarządzenie Nr 42/2009 Wójta Gminy Limanowa z dnia 1 lipca 2009 r. ze zm.

⁶ Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz.U. z 2009 r., Nr 175, poz. 1362 ze zm.) – zwana dalej ustawą o pomocy społecznej.

1.2 Powołanie zespołu interdyscyplinarnego

W Gminie tryb i sposób powoływania i odwoływania członków Zespołu Interdyscyplinarnego (ZI lub Zespołu) oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania określono uchwałą nr XXXIX/242/2010 Rady Gminy Limanowa z dnia 29 września 2010 r. Zespół powołano zarządzeniem nr 7/2011 Wójta Gminy z dnia 28 stycznia 2011 r. W skład ZI weszło osiem osób (pracownicy socjalni GOPS, przedstawiciel oświaty, policji, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych - GKRPA, ochrony zdrowia oraz kurator sądowy). Do składu Zespołu nie powołano przedstawicieli organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 9a ust. 3 pkt 6 ustawy. Wójt nie skorzystał również z możliwości przewidzianej w art. 9a ust. 5 ustawy, tj. powołania w skład zespołu prokuratorów oraz przedstawicieli podmiotów innych niż określone w ust. 3, działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

(dowód: akta kontroli, str. 139 – 140, 163)

Według wyjaśnień Kierownik GOPS skład tego Zespołu był z GOPS konsultowany i wykonuje on swe zadania w pełnym zakresie, a ponadto w trakcie kontroli NIK Wójt Gminy został przez GOPS poinformowany o niepełnym składzie ZI.

(dowód: akta kontroli, str. 314)

Według wyjaśnień Wójta Gminy do Zespołu nie powołano przedstawicieli organizacji pozarządowych, ponieważ na terenie Gminy nie ma organizacji, które zajmowałyby się problematyką przemocy w rodzinie. Składu Zespołu nie poszerzono o prokuratorów, bo nie muszą oni wchodzić w skład Zespołu, który w obecnym składzie pracuje bardzo aktywnie osiąga wysokie wyniki swojej działalności.

(dowód: akta kontroli, str. 284 – 285)

W badanym okresie nie ponoszono nakładów na działalność Zespołu a jego członkowie wykonywali zadania w ramach swoich obowiązków służbowych. Uczestniczyli w szkoleniach dotyczących przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wraz z pracownikami socjalnymi GOPS. W tematyce przeprowadzonych szkoleń uwzględniono m.in. zagadnienia związane z ochroną dziecka przed przemocą domową.

(dowód: akta kontroli, str. 4, 11, 136)

Od czasu powołania Zespołu, tj. od 28 stycznia 2011 r., do 2012 (I półrocze), odbyło się siedem jego spotkań, w tym cztery spotkania w pełnym składzie (osiem osób), na kolejnych dwóch nieobecna była jedna osoba, natomiast w spotkaniu 25 maja 2012 r. uczestniczyła połowa składu, tj. cztery osoby. Zebrania Zespołu odbywały się co najmniej raz na trzy miesiące.

(dowód: akta kontroli, str. 261 – 262)

Tematyka spotkań Zespołu obejmowała m.in.: omówienie i przyjęcie jego regulaminu, wybór przewodniczącego oraz jego zastępcy, omówienie skali problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy w oparciu o dane na temat liczby niebieskich kart (NK) wprowadzonych przez Policję, zaplanowanie spotkań na 2012 r., omówienie sytuacji wybranych rodzin, objętych procedurą NK, omówienie działań jakie będą podejmowane przez Zespół w kierunku rozpowszechniania informacji na temat przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie Gminy, analiza skali problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy w 2011 r., omówienie projektu Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie (Programu), omówienie procedur dotyczących zobowiązania osoby do podjęcia leczenia odwykowego.

(dowód: akta kontroli str. 8, 14 – 15, 265 – 266)

1.3 System przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Stosownie do postanowień art. 6 ust. 2 ustawy Gmina utworzyła system przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Opracowano i realizowano program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar takiej przemocy, prowadzono poradnictwo i interwencje w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zapewniono osobom dotkniętym taką

przemocą miejsca w ośrodkach wsparcia⁷ oraz w 2011 r. utworzono Zespół. Tym samym w skład systemu weszły wszystkie elementy wskazane w art. 6 ust. 2 pkt 1 – 4 ustawy.

(dowód: akta kontroli str. 12 – 13, 163, 289 – 291)

Pomocy udzielano w trzech formach: świadczenia pieniężne, praca socjalna, działania terapeutyczne oraz przeszkolono pracowników socjalnych i pracowników policji (pięciu dzielnicowych) w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Gmina posiadała Program oraz Gminną diagnozę zjawiska przemocy w rodzinie. Prowadzone były także działania informacyjno-edukacyjne polegające m.in. na:

- prowadzeniu strony internetowej – zakładka strony www.ug.limanowa.pl;
- przygotowaniu plakatu umieszczonego w ZOZ Limanowa;
- przygotowaniu 2 ulotek dystrybuowanych w 16 szkołach, w trzech zespołach opieki zdrowotnej oraz Urzędzie Gminy Limanowa;
- spotkaniach informacyjnych z mieszkańcami przeprowadzonych trzykrotnie przez pracownika socjalnego GOPS, w których uczestniczyło 20 osób;
- umieszczeniu 2 artykułów w Biuletynie Informacyjnym Gminy.

(dowód: akta kontroli, str. 159 – 162, 308 – 309)

W działającym w Gminie Punkcie prowadzono poradnictwo socjalne i psychologiczne, natomiast porady prawne mieszkańcy Gminy otrzymywali w PCPR⁸. W Gminie nie prowadzono grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy oraz nie było ośrodków interwencji kryzysowej ani specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie. W badanym okresie nie wystąpiła konieczność skierowania osób z terenu Gminy do ww. instytucji.

W latach 2010 – 2012 (I półrocze) GOPS realizował zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie m.in. poprzez interwencje kryzysowe i działania terapeutyczne. Działania terapeutyczne prowadzono wobec 47 osób w 2010 r., 233 osób w 2011 r. oraz 145 osób w I połowie 2012 r. Działania interwencyjne podejmowano 14 razy w 2010 r., 113 razy w 2011 r. oraz 58 razy w I połowie 2012 r., przy czym izolowanie sprawcy od ofiary miało miejsce w jednym przypadku w 2010 r. Ponadto w I połowie 2012 r. GOPS otrzymał informację o zatrzymaniu 39 osób w policyjnym pomieszczeniu dla osób zatrzymanych lub umieszczeniu ich w izbie wytrzeźwień. W badanym okresie nie odnotowano przypadków eksmisji z lokalu, wykonywania przez sprawców prac społecznie użytecznych, uczestniczenia osób w programie terapeutycznym oraz udzielenia pomocy w utrzymaniu mieszkania socjalnego. Ponadto w latach 2011 – 2012 (I półrocze) nie odnotowano żadnego przypadku udzielania pomocy całodobowej a GOPS nie posiadał w tym zakresie danych za 2010 r. Wszystkie osoby objęto Gminnym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy (opisanym w punkcie 2.2. wystąpienia).

(dowód: akta kontroli, str. 12 – 13)

1.4 Środki zaplanowane na zadania związane z przemocą w rodzinie

Środki przeznaczone na realizację zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie zaplanowano w rozdziale 85 219 łącznie z wynagrodzeniem pracowników i innymi wydatkami związanymi z utrzymaniem GOPS⁹. Kwoty zaplanowane na lata 2010, 2011, 2012 wynosiły odpowiednio 727 200 zł, 735 950 zł oraz 735 562 zł. W kwotach tych uwzględniano środki na zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, których wysokość ustalano po otrzymaniu informacji z MUW¹⁰ o wysokości przyznanej na dany rok dotacji.

(dowód: akta kontroli str. 19 – 26)

⁷ Sądecki Ośrodek Interwencji Kryzysowej (SOIK)

⁸ Powiatowe Centrum Pomocy w Rodzinie w Limanowej

⁹ W tym m.in. zakup materiałów biurowych, zakup energii, opłaty za usługi telekomunikacyjne, szkolenia, ekwiwalent dla pracowników terenowych.

¹⁰ Małopolski Urząd Wojewódzki

Koszty związane z realizacją przez GOPS zadań dotyczących przemocy przedstawia tabela:

(kwoty w zł)

	2010	2011	2012 (I półrocze)
koszty ogółem w tym:	36.690	27.169	19.906
wynagrodzenia wraz z pochodnymi	28.631	22.250	16.188
Szkolenia	270	990	1.050
delegacje i ryczałty	1.299	1.843	959
zakup ulotek i plakatów	1.776	668	984
zakup wyposażenia	3.419	-	450
zakup materiałów biurowych	585	1.007 ¹¹	208
pozostałe	710	412	67

(dowód: akta kontroli str. 11)

Wojewoda Małopolski informował każdorazowo prezydentów miast, burmistrzów i wójtów gmin województwa małopolskiego o zasadach podziału dotacji w części przeznaczonej na dofinansowanie utrzymania ośrodków pomocy społecznej, w związku z realizacją zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, zaznaczając, że środki finansowe na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie zaplanowano dla poszczególnych gmin w oparciu o stan zatrudnienia pracowników socjalnych i zostaną przekazane jedynie ośrodkowi pomocy społecznej, który podejmie działania na realizację zadań określonych w ustawie oraz w oparciu o ustawę o pomocy społecznej. Ustalono przez wojewodę kryteria dla pozyskiwania środków finansowych obejmowały:

- opracowanie i realizację programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie; działania informacyjno-edukacyjne;
- działanie Zespołu;
- działanie Punktu Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie;
- prace specjalistów w zakresie diagnozy konkretnych przypadków;
- działania edukacyjne podnoszące kompetencje specjalistów.

(dowód: akta kontroli, str. 238 – 251)

Informacje te zawarto w pismach dotyczących przekazania środków finansowych na lata 2010 - 2012 w rozdziale 85 219 na realizację zadań ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹². W pismach wskazano również, że wysokość dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu pomocy społecznej nie może przekroczyć 50% kosztów realizacji zadania, co oznacza, że Gmina musi posiadać 50% środków własnych.

(dowód: akta kontroli, str. 212 – 234)

Wysokość zaplanowanych i wydatkowanych przez GOPS w latach 2010 – 2012 (I półrocze) środków na zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie z uwzględnieniem źródeł finansowania przedstawia tabela:

(kwoty w zł)

Rok	Plan		Plan po zmianach			Wydatki zrealizowane		
	Środki własne	Dotacja z MUW	Ogółem	dotacja z MUW	Środki własne	Środki własne	Dotacja z MUW	Razem
2010	33 726	33 726	36 690	18 345	18 345	18 345	18 345	36 690
2011	18 093	18 093	36 186	18 093	18 093	13 600	13 569	27 169
2012 I półr.	22 961	22 961	45 922	22 961	22 961	9 106	10 800	19 906

(dowód: akta kontroli, str. 186 – 187)

Środki przeznaczone na realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie sklasyfikowano w planie finansowym GOPS w rozdziale 85 219, mimo że przepis rozporządzenia w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów¹³ stanowi, że wydatki na realizację zadań, o których mowa w ustawie, ujmuje się w rozdziale 85205. Klasyfikacja

¹¹ Kwoty w tabeli zaokrąglone do pełnych złotych

¹² Nr PS.IV.0713-72-09 z dnia 21 grudnia 2009 r., WP.IV.0713-14-10 z dnia 11 stycznia 2011 r. i WP.IV.9452.2.8.2011 z dnia 7 grudnia 2011 r.

¹³ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (Dz. U. Nr 38, poz. 207 ze zm.)

środków w tym rozdziale była wynikiem otrzymywania środków od Wojewody Małopolskiego na działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w rozdziale 85 219 i nie miała wpływu na działalność GOPS w ww. zakresie.

(dowód: akta kontroli, str. 182 – 185, 275 – 276, 212 – 234)

1.5 Współpraca z innymi instytucjami

GOPS współpracuje z instytucjami, których pracownicy zostali powołani przez Wójta Gminy do prac w Zespole, tj. z przedstawicielami policji, oświaty, służby zdrowia oraz GKRPA a także z PCPR. Gmina nie współpracowała z organizacjami pozarządowymi, gdyż na jej terenie, jak wyjaśnili Wójt Gminy i Kierownik, takich organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie nie ma, a zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy realizowane są przy wykorzystaniu zasobów instytucji działających na obszarze gminy i powiatu.

(dowód akta kontroli, str. 56, 57, 139, 273)

Informacji na temat współpracy z innymi instytucjami w zakresie przeciwdziałania przemocy udzielił Kierownik oraz dwóch pracowników socjalnych GOPS.

(dowód, akta kontroli, str. 194 – 211)

1.6 Kontrole przeprowadzone w GOPS w sprawach związanych z podejmowanymi działaniami w zakresie zapobiegania przemocy w rodzinie

W latach 2010 – 2012 (I połowa) w GOPS nie przeprowadzono kontroli dotyczących realizacji zadań związanych z zapobieganiem przemocy w rodzinie.

(dowód: akta kontroli, str. 311)

1.7 Analiza skarg

W latach 2010 – 2012 (I połowa) do GOPS nie wpłynęły skargi dotyczące występowania przemocy w rodzinie, w tym pisma z placówek oświatowych lub placówek służby zdrowia.

(dowód: akta kontroli str. 273 – 278)

Ustalono
nieprawidłowości

W badanym okresie w działalności kontrolowanej jednostki w zakresie organizacji wykonywania zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie stwierdzono, że liczba mieszkańców przypadająca na każdego z dwunastu zatrudnionych w GOPS pracowników socjalnych w połowie 2012 r. nieznacznie, tj. o 45 osób, przekraczała liczbę 2 000 mieszkańców określoną w art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej. Poprzednio, wg stanu na 1 stycznia 2010 r., przed zatrudnieniem dwóch dodatkowych osób, liczba mieszkańców przypadająca na jednego pracownika socjalnego wynosiła 2 457 osób.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca jednak uwagę na niepełny skład Zespołu, do którego nie zostali powołani przez Wójta Gminy przedstawiciele organizacji pozarządowych.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie organizacji wykonywania zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

2 Realizacja programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz programów profilaktycznych

2.1 Wykazy potrzeb przekazywane Radzie Gminy

Opis stanu faktycznego

W latach 2010 – 2012 Kierownik GOPS przedstawiała Wójtowi Gminy ogólny wykaz potrzeb sporządzony w formie planu finansowego w układzie: Dział 852 – opieka społeczna, rozdział 85 219. Stosowne projekty opiewające na 727 200 zł, 735.950 zł oraz 735 562 zł zostały złożone do Urzędu Gminy w Limanowej w październiku 2009 r., październiku 2010 r. i październiku 2011 r.

(dowód: akta kontroli, str. 20 – 27, 306)

Projekty planu wydatków zawierały zapis o zaplanowaniu w rozdziale 85 219 środków na wynagrodzenia pracowników, w tym jednego pracownika realizującego zadania dotyczące przemocy oraz psychologa zatrudnionego w Punkcie. W tym samym rozdziale zaplanowano również pozostałe wydatki związane z utrzymaniem GOPS.

(dowód: akta kontroli str. 20 – 27, 186 – 187, 306, 307)

W odpowiedzi na pisma z MUW, GOPS przedstawiał na początku każdego roku wykaz zaplanowanych zadań w związku z przeciwdziałaniem przemocy. Dane przekazywał po otrzymaniu z MUW informacji o kwotach przeznaczonych na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, innych zadań zleconych odrębnymi ustawami oraz dotacji celowych, wynikających z ustawy budżetowej na dany rok. Zadania te dotyczyły m.in.: zorganizowania spotkań z przedstawicielami służb działających na rzecz osób dotkniętych przemocą, zakupu ulotek i plakatów, zakupu materiałów biurowych, szkoleń. Ponadto zaplanowano i wydatkowano środki na wynagrodzenie pracowników socjalnych realizujących zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy.

(dowód: akta kontroli str. 20 – 27, 186 – 187, 252 – 259, 286)

Sprawy dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie omawiane były na 11 sesjach Rady Gminy i związane były z uchwalaniem budżetu, tworzeniem Zespołu oraz przygotowaniem spotkania organizacyjno- szkoleniowego dla przedstawicieli GOPS, KPP i GKRPA.

(dowód, akta kontroli, str. 150 – 156, 188 – 190)

2.2 Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Wójt Gminy poinformował, że okresie objętym kontrolą w Gminie opracowano i wdrożono cztery lokalne programy pomocy społecznej:

- Gminny System Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2008 – 2013¹⁴, w którym jako znaczący problem społeczny w Gminie wskazano m.in. przemoc domową. Ponadto wskazano w nim, że z danych KPP¹⁵ wynika, iż przyczyną podejmowanych przez jej funkcjonariuszy interwencji często była przemoc i sytuacje konfliktowe w rodzinie.
- Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych¹⁶, w której wśród zidentyfikowanych w niej głównych problemów społecznych w Gminie nie wskazano występowania zjawiska przemocy w rodzinie.
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
- Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy (Program)¹⁷.

(dowód: akta kontroli, str. 136)

W związku z opracowywaniem Programu nie prowadzono odrębnych badań, natomiast wykorzystano informacje zawarte w Gminnym Systemie Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem

¹⁴ Przyjęty uchwałą nr XI/73/2007 Rady Gminy Limanowa z dnia 23 października 2007 r.

¹⁵ Komenda Powiatowa Policji w Limanowej

¹⁶ Uchwała nr XI/73/2007 z dnia 23 października 2007 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Limanowa na lata 2007 -2013

¹⁷ Przyjęty uchwałą nr XVIII/125/2008 Rady Gminy Limanowa z dnia 29 października 2008 r.

i Rodziną na lata 2008 – 2013, Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, a także w sporządzonej w październiku 2008 r., w związku z opracowywaniem Programu przez GOPS, *Diagnozie problemu przemocy w rodzinie w latach 2005-2007 w Gminie Limanowa*. Diagnoza zawierała dane statystyczne na temat skali przemocy domowej w województwie małopolskim, powiecie limanowskim oraz w Gminie. Wyszczególniono w niej podstawowe problemy związane z realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przedstawiono priorytetowe potrzeby i kierunki działań. W maju 2007 r. na losowej próbie 100 osób przeprowadzono telefoniczne badania ankietowe postrzegania problemów społecznych w przez mieszkańców Gminy. Przy opracowywaniu Programu oparto się na własnych statystykach i informacjach dotyczących liczby NK i danych demograficznych, natomiast nie były wykorzystywane rozwiązania wypracowane w innych krajach.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r., o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, oraz rozporządzenia w sprawie procedury Niebieska Karta¹⁸, Program zaktualizowano. Prace nad aktualizacją Programu zakończono w maju 2012 r. a sam Program przyjęto 31 sierpnia 2012 r. uchwałą Rady Gminy Limanowa Nr XVII/113/2012 r. Procedury i metody identyfikowania przypadków występowania przemocy w rodzinie oraz identyfikowania rodzin szczególnie zagrożonych występowaniem przemocy (tzw. rodziny ryzyka), opracowano jako odrębne dokumenty. Procedury postępowania przy sporządzaniu NK oraz odbierania dziecka przez pracownika socjalnego określa odpowiednio Zarządzenie Nr 5/11 Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Limanowej z dnia 18 października 2011 w sprawie realizacji procedury „Niebieska Karta” przez pracowników socjalnych oraz Zarządzenie nr 4/11 z dnia 1 sierpnia 2011 r. w sprawie wdrożenia procedury odebrania dziecka przez pracownika socjalnego w razie bezpośredniego zagrożenia jego życia lub zdrowia, w związku z przemocą w rodzinie. W badanym okresie nie odnotowano sytuacji, w których nastąpiłaby konieczność zastosowania ww. procedur.

(dowód, akta kontroli, str. 263 – 264, 267 – 268, 273 – 278)

W związku z realizacją Programu utworzono nowe jednostki w ramach budowy systemu przeciwdziałania przemocy, tj. wspomniany już Punkt Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie oraz Gminny Zespół Interdyscyplinarny (powstały one odpowiednio w 2010 r. i 2011 r.).

(dowód: akta kontroli, str. 17, 163)

Przy opracowywaniu założeń Programu oparto się na własnych statystykach GOPS oraz danych demograficznych. Ponadto zwracano się do Sądu Rejonowego w Limanowej i KPP z wnioskami o przekazanie informacji i statystyk. Korzystano również ze sprawozdań Starostwa Powiatowego w Limanowej: informacji dotyczących realizacji zadań powiatowego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, oceny stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu Limanowskiego, informacji o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania KPP, sprawozdań GKRPA oraz sprawozdań do umowy z SOIK.

(dowód: akta kontroli, str. 12 – 13, 141 – 142, 157 – 158, 193 – 195, 289 – 291)

W Programie sformułowany został jeden cel główny: Ograniczenie problemu przemocy w rodzinie i skutków stosowania przemocy oraz 15 celów szczegółowych (m.in.: przeprowadzanie specjalistycznych szkoleń dla: pracowników socjalnych, pracowników ochrony zdrowia, członków GKRPA, dzielnicowych i przedstawicieli oświaty, w zakresie świadczenia pomocy ofiarom przemocy domowej).

W Programie określono cele operacyjne: wysoka jakość, skuteczność pomocy udzielanej rodzinom uwięzonym w przemoc, edukacja społeczna, efektywna współpraca instytucji na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie, szeroka oferta form pomocy i wsparcia dla osób uwięzionych w przemoc w rodzinie, gminny system informacji dotyczący przemocy w rodzinie. Przyjęto w nim, że: rodzinom udziela się bezpłatnej pomocy w postaci poradnictwa socjalnego, psychologicznego, prawnego oraz ochrony przed przemocą

¹⁸ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz.U. z 2011 r., Nr 209, poz. 1245).

w rodzinie, poprzez zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia, prowadzi się również działania edukacyjne służące wzmocnieniu świadomości społecznej, z zakresu przeciwdziałania przemocy oraz wzmocnienia opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą. Założono, że zadania realizowane będą w formie pracy ciągłej. Jako realizatorów Programu wskazano wszystkie instytucje i organizacje zobligowane do działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na szczeblu lokalnym. W Programie nie wskazano żadnych organizacji pozarządowych.

Analiza dokumentów wykazała, że Program – mimo iż prawidłowo identyfikował główne problemy – miał charakter formalny i nie zamieszczono w nim zapisów wiążących go z uchwalanym corocznie budżetem. Realizacja Programu była monitorowana i oceniana przy pomocy przyjętych wskaźników i oceny ewaluacji wskaźników oraz kwestionariusza ROPS¹⁹ monitoringu programu za okres 2010 – 2011.

(dowód: akta kontroli, str. 18, 19, 141, 142, 273 – 278)

W kontrolowanym okresie realizowane przez GOPS działania terapeutyczne polegały na uczestniczeniu ofiar przemocy w rodzinie w Programie (66 rodzin). Nie odnotowano w tym czasie przypadków konieczności udzielania przez GOPS pomocy w otrzymaniu mieszkania socjalnego oraz lub pomocy całodobowej. Informacje takie zamieszczono w sprawozdaniach rocznych przesyłanych do MPiPS-03 a także w dokumentacji dotyczącej poszczególnych rodzin.

(dowód: akta kontroli str. 113 – 123, 178 – 181)

Jako beneficjenci Programu wskazano rodziny doznające przemocy oraz zagrożone przemocą.

(dowód: akta kontroli, str. 166 – 177)

2.3 Realizacja zadań przyjętych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Opis stanu faktycznego

Gmina realizowała następujące zadania przyjęte w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie²⁰:

- zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie;
- zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy.

W okresie objętym kontrolą, nie realizowano zadania dotyczącego zwiększenia skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Pracownicy socjalni nie mieli wpływu na fakt niestawiania się osób podejrzanych o stosowanie przemocy na spotkania grup roboczych oraz nieuczestniczenie tych osób w zajęciach terapeutycznych.

Cele ogólne były realizowane przez: diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie; podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie; podnoszenie kompetencji służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie; udzielanie profesjonalnej pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

W Gminie funkcjonował system przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Realizowane zadania udokumentowano w indywidualnych teczkach rodzin, nie dokonywano analizy efektów działań ani nie wyodrębniano poszczególnych grup odbiorców, natomiast w styczniu 2012 r. przeprowadzono ewaluację przyjętych w Programie wskaźników stwierdzając poprawę efektywności w zakresie wykrywania zjawiska przemocy w rodzinie i zwiększania świadomości społecznej. Zrealizowane zadania odnotowywano w sprawozdaniach do MPiPS oraz ROPS jako praca socjalna i działania terapeutyczne. Podsumowanie prowadzonych działań przedstawiono także w punkcie 1.3 wystąpienia.

(dowód: akta kontroli str. 12, 13, 18, 19, 28, 136, 166 – 177)

¹⁹ Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie, ul. Piastowska 32, 30-070 Kraków

²⁰ <http://www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna/programy/krajowy-program-przeciwdzialania-przemocy-w-rodzinie/>

2.4 Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Opis stanu faktycznego

Rada Gminy uchwałała Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2010 r., 2011 r. i 2012 r. W każdym z tych programów uwzględniono realizację zadań mających na celu zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i zwiększenie dostępności pomocy; podnoszenie wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie; edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie skutków stosowania przemocy w rodzinie; działania interwencyjne: opiekuńcze i terapeutyczne, kierowane do ofiar przemocy w rodzinie oraz pouczające kierowane do sprawców przemocy w rodzinie (nie było przypadków konieczności izolowania sprawców); działania wspierające: psychologiczne, pedagogiczne, prawne i terapeutyczne kierowane do ofiar przemocy w rodzinie; udostępnienie do publicznej wiadomości informacji o instytucjach udzielających pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 166 – 177, 310)

Jako główny cel programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych na dany rok wskazano zapobieganie powstawaniu problemów uzależnień zwłaszcza wśród młodzieży i dzieci oraz zmniejszenie szkód wywołanych przez nadużywanie alkoholu.

(dowód: akta kontroli, str. 42 – 43, 47 – 48)

Sporządzono harmonogram realizacji zadań, wskazano osoby odpowiedzialne (m.in. Pełnomocnika Wójta ds. Rozwiązywania problemów Alkoholowych, GKRPA, dyrektorów szkół). Informacje o ocenie i zrealizowaniu zadań przekazano Radzie Gminy w czasie sesji.

(dowód: akta kontroli, str. 41 – 52, 150 – 156, 188 – 190)

Zadania zawarte w gminnych programach profilaktyki oraz w Programie pokrywały się w zakresie podnoszenia świadomości społecznej na temat problemu przemocy w rodzinie, podnoszenia kwalifikacji zawodowych wśród pracowników instytucji mających nieść pomoc rodzinom dotkniętym przemocą oraz koordynowania i integrowania działań przedstawicieli tych instytucji.

(dowód: akta kontroli str. 166 – 177, 237, 310)

2.5 Prowadzenie poradnictwa i interwencji

Opis stanu faktycznego

Poradnictwo i interwencje dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane były przez ośmiu pracowników socjalnych GOPS zgodnie z ich zakresem czynności. Ponadto w Punkcie prowadzonym w GOPS udzielał porad psycholog i pracownik socjalny, natomiast prawnik był dostępny w PCPR. Informacje o możliwościach ubiegania się o pomoc umieszczone były na stronie internetowej Urzędu Gminy Limanowa (BIP), na tablicach informacyjnych w GOPS oraz w ulotkach rozdawanych w GOPS, Urzędzie Gminy, ZOZ oraz placówkach oświatowych na terenie Gminy. W materiałach tych zamieszczono informacje o danych kontaktowych do pracowników socjalnych i dzielnicowych.

(dowód: akta kontroli str. 166 – 177, 269 – 272, 308 – 309)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie dotyczącym realizacji programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz programów profilaktycznych nie stwierdzono nieprawidłowości.

3 Realizacja procedury „Niebieskiej Karty”

3.1 Działania podejmowane przed 17 października 2011 r.

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą, w przypadku uzyskania informacji na temat możliwości występowania przemocy w rodzinie, GOPS przystępował do realizacji procedury

„Niebieskiej Karty”. W badanym okresie procedurę tę zrealizowano w 22 rodzinach przy czym GOPS samodzielnie wszczął procedurę w przypadku pięciu rodzin a w pozostałych 17 otrzymał informacje z KPP o wszczęciu przez nią procedury NK z prośbą o zajęcie się wskazaną rodziną. Szczegółowej analizie poddano wszystkie 22 przypadki realizowane wg tzw. „starej procedury”, tj. sprawy rozpoczęte do 17 października 2011 r. i zakończone w badanym okresie. Analiza tych spraw wykazała m.in., że

- procedury NK trwały od 3 miesięcy do 23 miesięcy, średni czas od założenia NK do zakończenia procedury wynosił 10 miesięcy;
- w każdym przypadku sporządzono formularz NK, podpisany zarówno przez pracownika socjalnego jak i osobę doznającą przemocy; na formularzach odnotowano przeprowadzony wywiad i plan pracy;
- w ciągu jednego dnia od rozpoczęcia procedury sporządzano NK, do siedmiu dni następował kontakt z policją (dzielnicowym), a następnie w razie potrzeby kontaktowano się z GKRPA lub sądem rejonowym;
- w jednym przypadku w dokumentacji GOPS brak było formularza wywiadu środowiskowego²¹, w dwóch przypadkach nie sporządzono aktualizacji wywiadu środowiskowego w ciągu 6 miesięcy, a w kolejnych dwóch przypadkach wywiad nie został sporządzony w ciągu 14 dni od daty powzięcia przez pracownika socjalnego informacji o zdarzeniu;

(dowód: akta kontroli, str. 263 – 264, 271 – 272)

- Według Przewodniczącego Zespołu niesporządzenie lub opóźnienie sporządzenia formularza wywiadu środowiskowego było spowodowane trudnościami w nawiązaniu w tym czasie kontaktu z osobą dotkniętą przemocą w rodzinie, natomiast sporządzano notatkę służbową. Brak aktualizacji wywiadu, wynikał z faktu, iż osoby nie zgłaszały zmian w swojej sytuacji i nie zgłaszały wniosku o udzielenie im świadczenia z pomocy społecznej;

(dowód: akta kontroli, str. 288)

- podjęto następujące środki zapobiegawcze w sprawie osób stosujących przemoc: w stosunku do jednej osoby podejrzewanej o stosowanie przemocy w rodzinie zastosowano nakaz opuszczenia mieszkania, powstrzymywanie się od przebywania w określonym miejscu, oraz karę pozbawienia wolności (odwieszona), dziesięć osób otrzymało nakaz poddania się leczeniu, osiem osób otrzymało nakaz poddania się działaniom terapeutycznym; nikt nie otrzymał nakazu uczestniczenia w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych; 20 osób nie otrzymało nakazu opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z poszkodowanym a w 2 przypadkach brak danych na ten temat;
- w stosunku do osób doznających przemocy, nie było konieczności zapewniania miejsca w ośrodku wsparcia lub ośrodku interwencji kryzysowej; nie udzielano poradnictwa medycznego; w jednym przypadku kurator sądowy zarządził wykonanie warunkowo zawieszanej kary, nie składał natomiast wniosku o odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia wobec skazanego za przestępstwo związane z przemocą w rodzinie;
- w przypadku dwóch z 22 analizowanych spraw po zakończeniu procedury NK doszło do kolejnych zdarzeń i zostały ponownie wszczęte procedury NK;
- zakończenie procedury następowało z powodu ustania przemocy w rodzinie (w 2 przypadkach sprawca przebywa w areszcie, w 2 przypadkach osoba podejrzana o stosowanie przemocy wyprowadziła się, w 4 przypadkach wyprowadziła się osoba doznająca przemocy, a w pozostałych rodzinach nie dochodziło do przemocy jak wynikało z ustaleń pracownika socjalnego oraz oświadczenia osób doznających przemocy).

(dowód: akta kontroli, str. 143, 164, 178 – 181, 263 – 264, 271 – 272)

²¹ § 2 ust. 1. Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z 19 kwietnia 2005 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz.U. z 2005 r. Nr 77, poz. 672) stanowił m.in.: „że wywiad przeprowadza się w terminie 14 dni od dnia powzięcia informacji o przemocy w rodzinie. Ww. rozporządzenie obowiązywało do 2 lutego 2011 r. a załącznikiem do niego był ówczesny formularz „NK”.

Analiza dokumentacji 22 rodzin wykazała, że nikt nie korzystał z pomocy medycznej, 14 osób skorzystało z poradnictwa prawnego, 10 osób z poradnictwa psychologicznego a wszyscy z poradnictwa socjalnego, a ponadto jedna osoba skorzystała z badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń związanych z użyciem przemocy oraz miała wydane stosowne zaświadczenie lekarskie. Wszystkie osoby uczestniczyły w Programie, natomiast porady prawne, z których skorzystało 6 osób realizowano w ramach programu powiatowego.

GOPS współpracował z policją we wszystkich analizowanych przypadkach (informowano się nawzajem o założeniu NK, a policja zwracała się z prośbą o objęcie opieką rodziny, w której nastąpiła interwencja). Ponadto w 5 przypadkach GOPS udzielał informacji na zapytanie sądu a w 14 przypadkach o wystąpieniu przemocy w rodzinie poinformowano GKRPA, z prośbą o podjęcie działań wobec sprawcy mającego problem alkoholowy, w 6 przypadkach GOPS udzielał informacji na zapytania kuratora sądowego. Z przeprowadzonej w trakcie kontroli analizy dokumentów wynika, że we wszystkich 22 sprawach pracownicy socjalni sporządzali notatki oraz wypełniali formularze NK.

(dowód: akta kontroli, str. 64 – 165, 263 – 264, 271 – 272, 279 – 283, 301 – 305)

3.2 Zadania realizowane przez Zespół Interdyscyplinarny

Opis stanu
faktycznego

W okresie od 18 października 2011 r. do 30 czerwca 2012 r. do Zespołu wpłynęło łącznie 75 formularzy NK A, w tym 71 zostało założonych przez policję, a 4 przez GOPS, żadna z NK nie została sporządzona przez placówki ochrony zdrowia, oświaty lub przez GKRPA. Kontrolą w zakresie przestrzegania procedury określonej w rozporządzeniu sprawie procedury „Niebieska Karta” oraz wzorów formularzy NK objęto 25 spraw, które zostały założone po 17 października 2011 r., w tym wszystkie (tj. cztery) wszczęte przez GOPS.

W 21 analizowanych sprawach policja, jako instytucja wszczynająca, przekazała do GOPS formularz A NK w terminie określonym w § 7 ust. 1 rozporządzenia w sprawie procedury NK, tj. do 7 dni od daty sporządzenia formularza A NK. Następnie w ciągu 3 dni (w jednym przypadku 3 dni roboczych) Przewodniczący ZI przekazał je członkom grupy roboczej (GR) powołanej w tym samym czasie. W skład GR za każdym razem wchodził pracownik socjalny i przedstawiciel policji, przedstawiciela GKRPA powołano do 13 grup, przedstawiciela oświaty tylko do czterech grup a do dwóch GR powołano kuratora sądowego, natomiast przedstawiciela ochrony zdrowia nie powołano do żadnej z 25 GR.

(dowód: akta kontroli str. 14 – 15, 260 – 262, 267 – 270, 279 – 283)

Według wyjaśnień Przewodniczącego Zespołu grupa robocza powoływana jest w zależności od potrzeb rodziny. Przykładowo, jeżeli w rodzinie nie ma osób uczących się, nie ma potrzeby powoływania przedstawiciela oświaty. Jeżeli problem przemocy nie wynika z problemu alkoholowego, w skład grupy roboczej nie jest powoływany przedstawiciel GKRPA.

(dowód: akta kontroli, str. 288)

Materiały dotyczące 25 analizowanych spraw zawierały dokumentację związaną z prowadzeniem procedury NK, dokumenty potwierdzające zwołanie grupy roboczej, na których pod opisem zgłaszanego problemu dotyczącego zapisów formularza A NK widniały podpisy wszystkich członków grupy roboczej, przy czym posiedzenie grupy odbyło się po upływie od 5 do 13 dni od dnia otrzymania formularza przez członków GR (średnio w ciągu 8 dni).

Ponadto we wszystkich analizowanych przypadkach opracowano indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istniało podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, natomiast w żadnym przypadku nie sporządzono aktualizacji /modyfikacji tych planów. W każdym przypadku sytuacja w rodzinie była monitorowana przez pracownika socjalnego a z każdego spotkania z rodziną sporządzana była notatka służbowa.

(dowód: akta kontroli, str. 267 – 268, 269 – 270, 301 – 305)

Według Przewodniczącego Zespołu nie było potrzeby modyfikacji planu pomocy rodzinie, natomiast sytuacja panująca w rodzinie była na bieżąco monitorowana.

(dowód: akta kontroli, str. 288)

Wszystkie 25 teczek zawierało w dokumentacji potwierdzenie zaproszenia na posiedzenie GR osoby pokrzywdzonej, dokonanie analizy sytuacji rodziny i wypełnionych formularzy NK C. W toku kontroli stwierdzono, że w dokumentacji wszystkich spraw znajduje się potwierdzenie wezwania przez Członka ZI – przedstawiciela policji, w porozumieniu z Przewodniczącym ZI, na posiedzenie GR osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc w rodzinie i wypełnionych formularzy NK D. Na posiedzenie grupy stawilo się 16 osób, wobec których istniało podejrzenie stosowania przemocy. We wszystkich przypadkach sprawcy i ofiara zostali zaproszeni na ten sam dzień ale pod dwoma różnymi adresami (osoba, co do której istniało podejrzenie o stosowanie przemocy do KPP a osoba, co do której istniało podejrzenie doznawania przemocy do GOPS) i na dwie różne godziny. Ze spotkań sporządzano w każdym przypadku jeden, wspólny protokół.

(dowód: akta kontroli, str. 267 – 268, 269 – 270)

Procedurę NK zakończono w 7 przypadkach na 25 poddanych szczegółowej analizie. Powodem zakończenia procedury było uzasadnione przypuszczenie o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie i brak zgłoszeń o kolejnych incydentach. We wszystkich tych sprawach protokół zakończenia podpisał Przewodniczący ZI, który otrzymywał podpisane przez wszystkich członków grupy roboczej powiadomienia o zakończeniu działań w rodzinie w ramach procedury NK. Zgromadzona dokumentacja w każdym przypadku zawierała wnioski o składzie grupy roboczej. Wszystkie rodziny, w których wszczęto procedurę NK były systematycznie monitorowane przez policję i pracownika socjalnego, nie rzadziej niż raz w miesiącu. W analizowanych sprawach nie występowały przypadki odbierania dzieci przez pracowników socjalnych wykonujących obowiązki służbowe.

(dowód: akta kontroli, str. 267 – 268, 269 – 270, 312)

Na terenie Gminy nie prowadzono grupy wsparcia dla osób doświadczających przemocy, w żadnej z analizowanych dokumentacji nie odnotowano konieczności korzystania z takiej grupy. Takie grupy istnieją na terenie Miasta Limanowa o czym informowano osoby doświadczające przemocy.

W badanym okresie odnotowano żadnego przypadku fałszywego informowania o wystąpieniu przemocy w rodzinie, nie wystąpił również przypadek konieczności odebrania dziecka przez pracownika socjalnego. Procedura NK była wszczynana prawie wyłącznie przez policję i sporadycznie przez GOPS, nie było przypadku wszczęcia takiej procedury przez inne instytucje (np. przez GKRPA, placówki oświatowe lub placówki ochrony zdrowia).

(dowód: akta kontroli str. 178 – 181, 267 – 268, 269 – 270)

Gmina posiadała zapewnione miejsca w SOIK ale w żadnym z 25 zbadanych przypadków nie wystąpiła konieczność skierowania do niego osób dotkniętych przemocą w rodzinie. W każdym z analizowanych przypadków, osobie dotkniętej przemocą udzielono pomocy socjalnej i wszystkie uczestniczyły w Programie. We wszystkich 25 przypadkach współpracowano z policją, w 13 sprawach z GKRPA a w czterech z przedstawicielami oświaty. GOPS posiadane informacje uzyskiwał na podstawie ustawy w ramach działań Zespołu.

(dowód: akta kontroli, str. 143 – 149, 265 – 266, 267 – 268, 269 – 270)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie realizacji procedury NK stwierdzono, że w pięciu przypadkach nie uwzględniono postanowień § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 kwietnia 2005 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego²². Nieprawidłowości dotyczyły sporządzania formularza wywiadu środowiskowego (tj. w dwóch przypadkach niesporządzono aktualizacji wywiadu środowiskowego w ciągu 6 miesięcy, w kolejnych dwóch przypadkach niesporządzono

²² Dz.U. z 2005 r. Nr 77, poz. 672 ze zm.

wywiadu środowiskowego w ciągu 14 dni od daty powzięcia przez pracownika socjalnego informacji o zdarzeniu którego dotyczyły a w jednym przypadku w dokumentacji GOPS brak było formularza wywiadu środowiskowego). Tym samym ww. nieprawidłowości dotyczyły 23% (5 spośród 22) analizowanych NK wypełnionych przed 17 października 2011 r.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że skład, powołanych przez Przewodniczącego Zespołu grup roboczych nie obejmował przedstawicieli wszystkich podmiotów wskazanych w ustawie, w szczególności do żadnej z grup nie wchodził przedstawiciel ochrony zdrowia a zaledwie do czterech przedstawicieli oświaty, tym samym skład grup roboczych był niezgodny z art. 9a ust. 11. ustawy. Przewodniczący Zespołu w trakcie kontroli NIK został poinformowany przez Kierownika GOPS o niepełnym składzie GR. Składający wyjaśnienia wskazywali, że na szkoleniach, w jakich uczestniczyli, informowano, że skład Grupy Roboczej dobiera się w zależności od skali problemu. Zdaniem Kierownika GOPS grupy robocze w istniejącym składzie realizują w pełnym zakresie zadania, do których zostały powołane.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność GOPS w zakresie realizacji procedury „Niebieskie karty”, mimo stwierdzonych nieprawidłowości dotyczących sporządzania wywiadów środowiskowych. Ponadto NIK zwraca uwagę na niepełny skład powoływanych grup roboczych, jednak zauważa, że w analizowanych przypadkach nie wpłynęło to negatywnie na wykonywanie przez nich zadań.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²³, wnosi o rozważenie podjęcia działań zmierzających do włączenia organizacji pozarządowych do realizacji zadań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 14 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, dnia grudnia 2012 r.

Kontroler
Małgorzata Kram
Specjalista k.p.

²³ Dz.U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.